

Kirja-arvosteluja

Seminaari EU:n laajentamisesta

JAN OTTO ANDERSSON

VTT, dosentti

Åbo Akademi

Expanding Membership of the European Union, toim. Richard E. Baldwin, Pertti Haaparanta ja Jaakko Kiander, Cambridge University Press 1995 (268 s.)

Yrjö Jahnssonin-säätiö ja Centre for Economic Policy Research järjestivät yhdessä konferenssin, joka pidettiin Suomessa keväällä 1993. Sen teema oli hyvin ajankohtainen, nimittäin EU:n laajentaminen. Koneferenssimateriaalin julkaiseminen kirjana on edelleen hyvin perusteltu, vaikka EFTA-maiden jäsenyydet ovat ainakin väliaikaisesti saaneet myönteisen tai kielteisen ratkaisun. EU:n tuleva kehitys on jatkuvan keskustelun kohteena ja EU:n laajentaminen – varsinkin itään – on yhä ajankohtainen.

Expanding Membership of the European Union sisältää yhdeksän artikkelia, sekä jokaiseen liittyvän kommentin. Toimittajat ovat tehneet laajan johdannon, joka samalla toimii erinomaisena yhteenvetona. Artikkelit on hieman väkikäisesti jaettu kolmeen ryhmään: teoreettisiin, poliittisiin ja empiirisiin aiheisiin. Silmiinpistävää on aiheiden monipuolisuus ja kattavuus. Teoksessa käsitellään laajentamisen syitä sekä sen vaikutuksia ulkopuolisiin maihin, glo-

baaliin kauppajärjestelmään, päätösvaltaan, maatalouteen, palveluihin, siirtolaisuuteen ja alueelliseen kehitykseen. Päätösartikkeli on Kari Alhon kirjoittama kokonaisvaltainen arvio Suomen EU-jäsenyyden taloudellisista seurauksista.

Artikkelit ovat poikkeuksetta korkeatasoisia ja jokainen tuo esiin jonkun mielenkiintoisen teesin tai kysymyksen. Richard Baldwin osoittaa miten intergraation syventyminen voi nostaa ei-jäsenyyden kustannuksia ja siten johtaa uusiin jäsenhakemuksiin. Itse laajentumisella on saman tyyppisiä seurauksia. Håkan Nordström yrittää laskea EU:n optimikoon optimaalisen tulliteorian avulla ja päättyy suhteellisen optimistiseen lopputulokseen: niin kauan kuin alueellinen blokki kattaa korkeintaan kolme neljäsosaa maailmankaupasta sen on vaikea käyttää tullejansa hyvinvointinsa nostamiseksi. Jopa yhdistetty EU ja NAFTA kattaisi ainoastaan noin kaksi kolmasosaa maailmankaupasta.

Kaksi artikkelia erottuvat suoraviivaisella kysymyksenasettelullaan. Aiheet ovat keskeisiä EU:n laajentamisen kannalta ja suhteellisen yksinkertaisia analysoida kvantitatiivisesti. Mika Widgrén laskee eri indekseihin miten äänestysvalta muuttuu EU:ssa Itävallan, Ruotsin ja

Suomen liittymisen yhtedessä. Häntä kiinnostaa myös miten nk. kaksoisenemmistösäännön käyttöönotto vaikuttaisi maiden äänestysvaltaan. Tulokset ovat osittain yllätyksellisiä, koska ei ainoastaan Saksan, vaan myös pienten maiden vaikutusvalta kasvaisi uudistuksen myötä. Kym Anderson ja Rod Tyers tutkivat EU:n maatalouspolitiikan vaikutuksia kuluttajien ja tuottajien hyvinvointiin sekä valtion/EU:n menoihin mikäli EFTA-maat tai Visegrad-maat osallistuisivat yhteiseen maatalouspolitiikkaan samoin ehdoin kuin vanhat jäsenmaat. Molemmissa tapauksissa uusien jäsenmaiden maataloustuottajien hyvinvointi muuttuisi merkittävästi, mutta julkiset menot muuttuisivat suurin piirtein yhtä paljon toiseen suuntaan. Nettohyvinvointi kuitenkin kasvaisi EFTA-maiden liityessä, koska kuluttajat voittaisivat 8 miljardin dollarin edestä. Visegrad-maiden tapauksessa tulos olisi päinvastainen. Niiden kuluttajat kärsisivät 16 miljardin dollarin hyvinvointitappion.

Jan Haaland ja Victor Norman ovat kiinnostuneet tuotemarkkinoiden ja pääomamarkkinoiden integraation yhteisvaikutuksista. Tulos on, että EU-jäsenyys ei juuri vaikuttaisi pääomavirtojen suuntaan tai laajuuteen Pohjoismaista muihin Euroopan maihin. Riccardi Faini analysoi siirtolaisuutta käyttäen hyväkseen havaintoa, että maastamuutto on riippuvainen ennenkaikkea lähtömaan absoluuttisesta tulotasosta. Siksi muuttoliike EU:n sisällä ei juuri tulisi lisääntymään vaikka EFTA-maat liittyisivät siihen. Muuttoliikkeet Itä-Euroopan maista voisivat sen sijaan kiihtyä voimakkaasti niiden jäsenyyden myötä.

Philippe Martinin ja Carol Ann Rogersin artikkelilla on selvä poliittinen sanoma. Teollisen toiminnan sijaintiin vaikuttavat ennenkaikkea tietoliikenneyhteyksien ja koulutuksen taso, ei niinkään energian tai kuljetusten saatavuus.

Silti EU on satsannut nimenomaan viimeaikaan rakennepolitiikassaan, jonka tulokset ovatkin olleet vaatimattomat.

Pertti Haaparanta ja Tiina Heikkinen kirjoittavat kulutuspalveluista ja integraatiosta, varsinkin palveluiden alueellisesta saatavuudesta. Integraation myötä tuotanto voi pyrkiä keskittymään ja sen vaikutukset palveluiden saatavuuteen voivat siksi olla kielteiset haja-asutusalueilla. Artikkelin on kirjan formalisoiduin, mutta sen tulokset ovat kaikkein epäselvimät. Kysymyksenasettelu ja abstraktiotaso vaatisi tarkennusta.

Kari Alhon artikkeli on yhteenveto ETLA:n tutkimuksista EU-jäsenyyden taloudellisista vaikutuksista Suomeen. Hän näkee etujen tulevan lähinnä siitä, että jäsenyys pakottaa korporatismiin purkamiseen. Alhon mukaan Suomea ja muita EFTA-maita on leimannut 'rent-sharing'-mentaliteetti, josta ei ole mahdollista päästä kansallisiin ponnistuksiin.

Expanding Membership of the European Union antaa hyvän esimerkin siitä miten taloustieteilijät lähestyvät integraatio-ongelmatiikkaa. He ovat parhaimmillaan silloin kun kysymyksen asettelu on selkeästi annettu ja rajoitettu, jolloin he voivat arvioida vaikutusten suuntaa ja suuruusluokkaa. Kun he ryhtyvät vaatvimpiin tehtäviin, kuten kehityksen selittämiseen tai monimutkaisempien vaikutusten enustamiseen, tulokset ovat laihat suhteessa siihen käytettyyn mallintamisaparaattiin. Koska he ajattelevat tasapainomallien avulla, itse muutoksen problematiikka ja transformaatioon liittyvät kustannukset saavat vähän huomiota. Prosessien luonnetta ja tavoitteita ei kyseenalaisteta, jolloin niiden kuvaus helposti jättää eeterisen vaikutelman. Mutta tästä näkökulmasta tämäkin antologia on "hyvässä seurassa".